

62—63) sætter Optagelsen af de to Løver i Forbindelse med Sagnet om, at Rosenkrantzerne gennem „Prins Stygge“ og hans engelske Brud nedstammede baade fra den danske og den engelske Kongeæt.

Vi henstille disse Bemærkninger til den ærede Forf.'s Opmærksomhed, i det vi atter udtale det Haab, at det maa lykkes Forf. at faa Værket fortsat, saa at Erik Ottesens Efterkommeres Liv og Færd kan blive skildret. Hvor vigtige omhyggelige biografiske og genealogiske Værker ere for den historiske Granskning, hvor lidet vi endnu i den danske historiske Litteratur have af den Slags Værker, hvor vanskeligt og møjsommeligt det er at danne sig et nogenlunde klart Billede, selv af de mere fremtrædende Personligheder og deres Færd, — det har enhver, der har syslet med en Tids Historie, en levende Følelse af. Ethvert betydeligere Bidrag til at afhjælpe dette Savn vil derfor af Historikeren blive modtaget med Tak; men naar, som i dette Tilfælde, den skildrede Æts Virkning strækker sig gennem Aarhundreder og paa mange Punkter viser sig i hele Folkets Historie, da faar Værkets Fortsættelse Betydning ikke blot for Fagmanden og for Efterkommerne, men, direkte eller indirekte, ogsaa i langt videre Kredse.

A. Heise.

L. Daae: **Norges Helgener.** Christiania 1879.

Er der Noget, som skulde kunne og vel ogsaa bør forsonse Tanken med den Uret, der som et Led i den lange Kjæde tilføjedes vort Fædreland 1814, maa det være Skuet af den Lykke og Blomstring, der er falden i det unge Norges Lod. Og kunde end dette vort Broderlands vidunderlig udviklede materielle Kraft fremkalde et lille Suk ved Tanken om, hvor haardt vor Vanmagt kunde have blot nogen forøget Styrke nødvendig, er Forholdet paa det aandelige Omraade dog frit for endog en saadan Følelse og et saadant Savn. Thi her er den for begge Lande gjensidige Fordel saa aabenbar, at Kappelysten, som Forholdene fremkalde, villig erkjendes for at være

det, den er, en kraftig og ønskelig Spore til Fremadstræben og Sammenligning.

Kaste vi da et hurtigt jævnførende Blik paa den historiske Videnskabs Kaar og Gjerninger her og hist, maa det visselig erkjendes, at der vil fordres baade Kraft, Tid og Midler for at indhente vort Broderfolk, der i sit Diplomatarium og sine Rigs-registranter er naaet langt frem paa Veje, som vi endnu knap have betraadt. Og kan det end maaske indrømmes, at de større Masser, der vilde blive at overvælde henede, muligvis indeholde nogen Forklaring og, om man vil, Undskyldning for Forsømmelsen, gives der dog ogsaa uden for disse Foretagender Omraader, hvori vi vilde gjøre godt i at tage Exempel af vore nordlige Frænder.

Et Arbejde, hvortil det saaledes fattes os paa et jævnyrdigt Sidestykke, er den nys udkomne Bog af Professor L. Daae i Christiania om „Norges Helgener“. Forf. forstaar herved i Hovedsagen kun de norskfødte Mænd og Kvinder, der have vundet Helgenry; men det er ikke saa meget deres historiske Existens, han har gjort til Gjenstand for Undersøgelsen, som de Sagn, Myther og overtroiske Meninger, der knyttede sig til dem. Det er med andre Ord en Skildring, her bydes, af Folkets mythedannende Virksomhed, der med eller uden Grundlag af historiske Fakta udformer Forestillingerne om de ideelle Magter, som Folkebevidstheden trænger til at holde sig for Øje. Som rimeligt er, viser det sig da, at en slig Virksomhed er saa langt fra at ophøre med den egenlige saakaldte Mythologis Nederlag over for den kristne Lære, at den tvært imod fortsætter sig lige ned i vore Dage. Men medens den nu om Stunder har en overmægtig Modstand at bekæmpe, blomstrer den under den katholske Kirkes Vinger gjennem hele Middelalderen med en Frødighed, der frejdig lader den svinge sig ud over de Hensyn til fysisk og historisk Rime-lighed, som den nedarvede Overlevering i sine andre Former dog nødtvungen viger for¹⁾.

¹⁾ Om Mythen i Forhold til Sagn og Historie sml. Paludan-Müller: Om Chr. Barnekov (Indbydelsesskrift for Nykjøbing Cathedral-skole 1870) S. 17 ff.

I det altsaa den daværende Kirke bøjede sig ned til Folkene, uddrog den af den kristne Lære om Talsmanden, „der træder frem for os“, Troen paa de Helliges Forbøn hos den himmelske Fader og imødekom derved den opskræmmede Samvittigheds Trang til et formildende og ligesom kvindeligt Element i Guddommens ophøjede Majestæt. Og tillige aabnedes der med det Samme en saa at sige større Fortrolighed mellem Støvet og Lyset, idet Svælget mellem dem udfyldtes med den Slags Væsener, som Mennesket ynder at skabe sig, nemlig sit eget forskjønnede og udfyldte Billede. Atter en Gang som forhen befolkedes altsaa Himmelen med ideale Menneskeskikkelser, svarende til de Enkeltes, til Samfundenes og til de veksle Tidens Behov og udstyrede med mangfoldige Smaatræk, der gjenspejlede Yndlings-Forestillingerne. Fra forskellige Sider: den hellige Historie, den gamle Mythologi, de levende Sagn eller den frie Digtning dannedes nye Kredse af Myther omkring de forskellige hellige Personer til rigt og overflødigt Udvalg for den Enkelte.

Ingen af Nordens Helgene er et saa klart Exempel paa det Sagte som Kong Olaf den Hellige af Norge, hvem Prof. Daae derfor ogsaa med fuld Føje helliger Halvdelen af sin Bog (S. 15—133, 227—28). Det Givne var her en kraftig og hensynsløs Natur, der med voldsom Haand greb ind i Tidens Gang og fandt sin Død paa selve den Valplads, hvorfra Sagen, han kæmpede for, netop ved hans Undergang svang sig sejrrig op. Her saas paa den ene Side en Troskab til Døden, som om Frelseren selv havde levet sit Liv om endnu engang mellem Fjeldene, og følgelig udmaledes Legenden til alt større Lighed med Vor Herres eget Jordeliv¹⁾, og paa den anden Side aabenbarede her den stormende Manddoms Kraft, som vore Forfædre fandt bedst og klarest udtrykt i Thorsmythen. Altsaa blev ogsaa den hellige Olaf lige til det Ydre en fornyet Udgave af den gamle Tordengud²⁾, hvem han følger efter ikke alene i fortsat Kamp mod Troldene, Livets onde Magter, men ogsaa i

¹⁾ Daae S. 93 f.

²⁾ Daae S. 106 f., N. M. Petersen: Nordisk Mythologi S. 318.

naadig Varetægt af det fredelige Livs Idrætter, fornemmelig Søfarten¹⁾. Til disse uensartede Elementer fra Kristendom og Hedenskab kom endda nye Træk hentede fra andre Steder²⁾, hvis Ophav hidtil til Dels ligger i det Skjulte, saaledes som naar han gjøres til Gjenstand for sin egen Broders unaturlige Had³⁾, hvad der er lige saa fjærnt fra den virkelige Historie som fra de ældre Beretninger om Forholdet mellem Brødrene Olaf d. Hell. og Harald Haarderaade⁴⁾.

Men en Mythe, der i sig samlede Billedet baade af Kristus og af Thor, maatte for den troende Nordbo nødvendigvis have en Tilløkkelse som intet andet Lignende. Derfor naaede ogsaa snart⁵⁾ Hellig Olafs Navn vide om i alle de nordiske Riger, og Prof. Daae har den Fortjeneste virkelig at have paavist, at det er Olaf den Hellige, som maa regnes for den første og egenlige fælles skandinaviske Skytshelgen⁶⁾. Rundt om i Norge, Danmark og Sverig, i Bilandene og i Udlandet, hvor Nordboer færdedes, fandtes Helligdomme til hans Ære, og navnlig i Sverig ere Vidnesbyrdene om hans Dyrkelse mangfoldige og have bevaret sig længst i Folkelivet. Ja selv fra det svenske Kongehuses Side er der et lille Minde om S. Olaf tilovers i et liturgisk Arbejde, hvorpaa den katholske Konge Sigismund erhvervede pavelig Bekræftelse, og som gik ud paa at forherlige

¹⁾ Daae S. 67 f.

²⁾ Saaledes Vandresagnet om Kirkens Opførelse ved Jætten, hvis Navn det lykkes at udfinde, Daae S. 36 f.

³⁾ Daae S. 102 f., hvor de anførte Kildesteder maaske nærmest henviser Sagnet til Lybek og Danmark, hvad der kunde tyde paa en Gjenklang af Historien om Eriks og Abels Brodertvist.

⁴⁾ Se f. Ex. Munch i Langes Norske Tidsskrift for Videnskab og Literatur 3. Aarg. S. 140.

⁵⁾ Et iøjnefaldende Exempel herpaa er det, at Gyda, Ulf Jarls Søster og Jarl Godwins Enke, saa tidlig som en Gang i Tiden 1057—66 skjænker en Gave til S. Olafskirken i Exeter (Kemble: Cod. dipl. ævi Sax. IV, 264, Nr. 926, Freeman: The Norman conquest II 352 Noten. Disse Henvisninger skyldes Cand. jur. Steenstrups Velvillie). Kirken nævnes hos Daae S. 57.

⁶⁾ Saaledes S. 48 ff., 89. Noget Lignende paastaas af Langebek i D. Mag. III, 5.

Sverigs Skytshelgene og deriblandt S. Olaf¹⁾. Et tilsvarende Vidnesbyrd fra den papistiske Reaktion efter Reformationen er det, at Maria den Blodige af England 1557 lod en Dramatisering af S. Olafs Legende opføres paa Skuepladsen²⁾.

Men ellers synes dog Helgenens Anseelse efterhaanden i Katholicismens senere Tid her i Norden at være trængt noget tilbage til Bedste dels for den hellige Erik i Sverig dels for Kong Knud i Danmark, saa at ikke han længer alene, men alle 3 Konger til sammen regnes som de egenlige skandinaviske Rigshelgene³⁾. Grunden hertil kunde være Bestræbelsen efter at hævde de enkelte Rigers Selvstændighed inden for Foreningen paa alle Omraader, men er vel rimeligere en Følge af Helgendyrkelsens økonomiske Betydning. Den Kirke, der nemlig var saa lykkelig at have en ret kraftig Helgen, nød godt baade af Gaver og Pilegrime, saa at Kirken berigedes og dens gejstlige Betjening opnaede en videre Virkekreds og lykkeligere Kaar. Valfarter inden Lands og uden Lands bleve med Tiden en hyppig Bestanddel af Testamenter og forskjellige Overenskomster, hvor det paa én Gang gjaldt om at forsone Gud og Mennesker, saaledes ved Forlig i Anledning af Drab. Tingen blev saa almindelig, at Pilegrimen ligefrem blev en Næringsdrivende, næppe vel just af den allerheldigste Art, i det Mindste ikke, hvis man tør tro den livlige, men ikke smigrende Skildring, som Peder Plade giver af „hine Staadere, som icke nu lenger maa gaa til S. Jacob och andersteds Pilegrims Gong“⁴⁾.

Medens nu altsaa i Sverig den hellige Kong Olaf ligesom trak sig tilbage for Kong Erik, synes han til Bedste for denne at have maattet give Slip paa en Del af sine egne Myther⁵⁾. Paa samme Maade bemægtigede sig ogsaa den islandske Helgen

¹⁾ Officia patronorum regni Sveciæ, hvoraf nævnes Udgaver fra 1616 til 1751, se Warmholtz: Bibl. hist. Sveo-Gothica, IV, 114 f.

²⁾ Daae S. 227.

³⁾ Saaledes i et Gavebrev af 1497 til Trondhjems Domkirke, Daae S. 51⁴, sml. S. 130 og Note 2.

⁴⁾ Peder Plades Visitatsbog ved S. Grundtvig, S. 114.

⁵⁾ Daae S. 129 f.

Thorlak andre Dele af samme Sagnkreds¹⁾, og i den Nord-Hollandske Landsby Wormer synes Hellig Olaf at være smeltet sammen med Stedets Helgen, S. Odulfus²⁾. Dog vedblev S. Olafs Dyrkelse fremdeles rundt om i Sverig, hvor hans Navn er knyttet til mangfoldige Steder³⁾, og hvor han selv hist og her endog forvandles til en lokal Helgen⁴⁾, og som en nordisk S. Jørgen følger han eller hans Fane med de Svenske i Striden mod de vantro Russer⁵⁾. Om det imidlertid var et Bevis paa gammel Kjærlighed, at Svenskerne 1563 røvede hans Helgen-skrin og slæbte hans Hjælm og Sporer med sig fra Trondhjem til Stokholm⁶⁾, turde dog vel være tvivlsomt.

Den forholdsvis større Fattigdom paa Minder her i Danmark Vest for Øresund om S. Olaf turde maaske antyde, at han tidligere her end i Sverig har maattet vige Højsædet for den nationale Helgen. Men at han i fjernere Tider i ikke ringere Grad har været æret her til Lands, synes at fremgaa af en saadan Omstændighed som den, at Reval, der endnu som et Minde om sin danske Oprindelse fører Danmarks tre Løver i sit Vaaben, og som paa Esthnisk kaldes Tana Lin eller de Danskes By, har S. Olaf til Skytshelgen⁷⁾. Efterretningerne om, at Kong Erik Ejegod lod bygge Kirker S. Olaf til Ære

¹⁾ Daae S. 202.

²⁾ Zaanlandsch jaarboekje v. 1845, S. 101 ff. (St. Odulphus en de Zeeman).

³⁾ Man behøver i den Henseende kun at raadspørge et Arbejde som Tunelds Geographie öfver Sweriges rike, hvor Registeret alene vil yde fornøden Vejledning.

⁴⁾ Saaledes i Lunkinde i Skaane; se herom bl. A. Follin: De parocia St. Olavi in Scania sita. Lundæ, 1816, 4°, S. 15 f.; Linnés Skånska resa (ny Udg. S. 120 f.), Kirkehist. Saml., 3 R., II, 576 o. fl. St.

⁵⁾ Daae S. 67.

⁶⁾ De opbevares der endnu i det historiske Museum og findes aftegnede i Dahlbergs Svecia ant. & hod. I. og i Sveriges historia ved Montelius o. A. III, 267. Det Hele, navnlig Sporerne, henhører aabenbart til en ridderlig Paradedragt fra det 15de eller 16de Aarhundrede.

⁷⁾ Radowitz: Gesamm. Schriften I, 98; sml. Daae S. 55. „Danopolis“ i Script. rer. Dan., I, 285.

saa vel i Aarhus som i Visby¹⁾, ere des værre mindre vel sikrede, medens for øvrigt disse Bygningers Beliggenhed umiddelbart ud til Stranden ganske passer til deres Skytshelgens Rolle som de Søfarendes himmelske Værge²⁾. I den senere katholske Tid synes hans Dyrkelse her til Lands dog at have taget et nyt Opsving³⁾, og i Kæmpevisen spiller han endnu en Rolle; men i det senere Folkesagn turde han dog næsten være forsvunden, om det end angives, at han gennemsejler Bakken ved Skuldelev⁴⁾. Men Sagnet er her saa aabenbart norsk i sin Tone, at det kun vanskeligt hævder sin Plads i den danske Samling⁵⁾.

Om alt dette og meget mere af maaske endog større Værd og Interesse er det, at Hr. Prof. Daae i en tiltalende Fremstilling har i den her anmeldte Bog fremlagt det rige Udbytte af et Studium, der vidner højt om Forf.'s Flid og rent ud overvælder ved et forbavsende Litteraturkjendskab. Og dog er det saa langt fra, at der er lagt an paa at blænde, at tvært imod Træk ere forbigaaede, som ellers kjendes fra Sagn- og Saga-Litteraturen. Det er et ikke almindeligt Maadehold, der

¹⁾ Pontoppidans Atlas, IV, 10 f. Strelows Guthiland. Chronica, 140 f., sml. Bergmann: Gotland och Visby 1858, S. 25.

²⁾ Som „patronus nautarum“ optræder ellers oftest S. Nicolaus af Bari og ligeledes S. Clemens.

³⁾ Daae S. 54 f., ogsaa udenfor Norden findes et tilsvarende Exempel, ib. S. 69.

⁴⁾ Thieles Folkesagn, II, 27 (2. Udg.).

⁵⁾ Anderledes stiller sig Forholdet let, hvor Erindringerne kunne knytte sig til bestemte ydre Fremtoninger. Ved Lundby paa Taasinge fandtes der saaledes et Olafs Kapel med Helligkilde og Helgenbilled, som Bønderne om Foraaret førte rundt om Markerne for at faa Held med Sæden. Efter en Gang at have gjort sin Tjeneste blev Billedet imidlertid sat ind hos en Bonde i Ovnen og gik der uforvarende op i Luer. En saadan Skjædesløshed med Helligdommen henviser Begivenheden til Tiden efter Reformationen (Lund: Beskriv. af Thorseng, S. 38—39, paa Grundlag af en Beretning fra 1709 af Præsten Lucoppidan, som findes i Langebeks Collectanea i Geh. Arkivet, sml. Thieles Folkesagn, I, 162 f. [2. Udg.]).

herved lægges for Dagen, men Lønnen udebliver heller ikke i Læsernes udelte Glæde ved det, som ydes. Det er derfor kun en aldeles individuel Forkjærlighed, som bringer Anmelderen til at omtale sit Savn af en Redegjørelse for Beretningerne om Olafs Erobring af Grønland¹⁾, da der deri dog muligvis kunde findes nogen Hentydning til de nordligste Egne af Norge²⁾.

At i hvert Fald andre sagnagtige Fortællinger om Grønland, forklarede paa denne Vis, kunne finde en tilfredsstillende Tolkning, synes at kunne siges med nogenlunde Sikkerhed i Anledning af den tidt og ogsaa her omtalte Beretning om Skindbaadene, der 1505 hang paa Indersiden af Muren over den vestre Indgang til S. Halvards Kirke i Oslo. I det nemlig Olaus Magnus³⁾ kalder disse Smaating for Bytte fra Kong Hakons Tog mod de Grønlandske Egne, og da der dog maa have været nogen Grund til at ophænge saadant paa det hellige Sted, mindes man om Kong Hakon Hakonsøns Løfter til Paven om at gjøre Korstog mod sine hedenske Naboer, der dernæst i et Brev fra Paven af 1252^{18/11} betegnes med Navnet Sambitæ⁴⁾. Som allerede bemærket af Keyser⁵⁾ forstaas herved naturligst Lapperne i det nuværende Norges nordlige Dele, der kalde sig selv Sabme eller Same⁶⁾, og i hvis Land samme Kong Hakon

¹⁾ Findes bl. A. i Grønlands hist. Mindesmærker, II, 237 ff., III, 444 ff.

²⁾ Sml. F. Krarup: Zeniernes Rejse til Norden (Geogr. Tidsskr., II), hvor ovenstaaende Bemærkninger egentlig hørte hjemme, men bortfaldt af Hensyn til den knebne Plads.

³⁾ Ol. Magnus: De gentibus Sept., L. II, c. 9 (Udg. 1599) S. 48 („De scorteis s. coriariis navibus piraticis Grundlandiæ“) jfr. Grønlands hist. Mindesm., III, 464 ff.; Daae, anm. Skrift, S. 188; Munch: Norske Folks Hist. i Unionst., II, 106¹; Maurer i Die zweite deutsche Nordpolarfahrt, I, 235¹ o. fl. St.

⁴⁾ Dipl. Norv., I, 34, cfr. I, 19, 29, 36.

⁵⁾ Keyser: D. Norske Kirkes Hist., I, 391.

⁶⁾ Friis: Lappisk Mythologi, I, Fort. vj; sml. Rask's Saml. Afhandl., I, 108. Maaske ogsaa Adam af Bremens Sembi (II, 59, ex recens. Lappenbergii ed. Pertz, S. 92) naturligst oversættes ved disse Samer. At end videre Lapperne i sin Tid brugte saa lette Baade, at f. Ex. en Mand kunde løbe med dem, synes at fremgaa af Sagnet i

byggede Tromsø Kirke¹⁾. Vel frafaldt Keyser selv denne Forklaring²⁾, overvældet af P. A. Munchs Modgrunde³⁾, men formentlig med Urette. Thi har Munch end Ret i, at Folket i Samland kaldes med det samme latinske Navn som det her anvendte, har et sligt Sammentræf dog Intet at sige over for Middelalderens ja endogsaa senere Tidens forvirrede geografiske Benævnelser og Opfattelser. Naar saaledes et Udtryk som *Dacia Ripensis* kan oversættes ved Ribe i Danmark⁴⁾, behøves der næppe flere Prøver paa dette uheldige Forhold. Og naar Munch end videre finder de daværende Forhold i Samland særlig egnede til at passes ind i nærværende Sammenhæng, da maa han dog selv tilstaa, at der bliver en Tvetydighed tilbage i Pavens Overdragelse til den norske Konge af det, som mulig maatte erobres, medens dog hele Samland allerede forud var tilsikret Pavens egne trofaste Tjenere, de tyske Riddere. Og eftersom Pavestolen netop den Gang efter Legaten Vilhelm af Sabinas Hjemkomst maatte være saa temmelig paa det Rene med Forholdene her oppe i Nord, vilde en slig Tvetydighed være en aabenbar og paagribelig Tvetungethed, som i hvert Fald simpel Klogskab maatte fraraade. Da end videre dertil kommer, at det Bevissted, som Munch paaberaaber sig, kun er af tvivlsom Sikkerhed⁵⁾, bliver hans i Forvejen dristige Udvej endnu mere anfægtet. Den naturligste Forklaring bliver derimod vist nok den, at Kong Hakon har opnaaet Tilladelse til at fejde paa sine nordlige Naboer⁶⁾ i Steden for at drage til

---

Friis: *Lapp. Myth.*, II, 124, og endnu tydeligere af Zenos Meddelelser i den Retning (*Grønlands hist. Mindesmærker*, III, 566 ff.).

¹⁾ *Hak. Haks's Saga*, cap. 33 (Norges Konge-Sagaer ved Rygh, II, 451).

²⁾ *D. Norske Kirkes Hist.*, II, 887.

³⁾ *D. Norske Folks Hist.*, IV, 1 B., 33¹.

⁴⁾ *Sml. Pontoppidans Danske Atlas*, I, 4.

⁵⁾ *Sml. Töppen: Gesch. d. Preuss. Historiographie*, S. 4—5.

⁶⁾ *Nidaros* (?) nævnes som en Stad, der ligger i Hedningernes Nærhed, *Daac: Norges Helgener*, S. 217. Den svenske Mission i Margretes Tid (*Handl. rör. Skand. hist.*, XXIX, 20 ff.) viser dog, at i hvert Fald de svenske Lapper vedbleve at være Hedninger. *Sml.*

det hellige Land, og at de Kampe og Kjævlerier, som foruro-
ligede Grænseegnene ved og efter 1250¹⁾, ere betragtede
som Opfyldelse af Løftet. En saadan Tydning vilde ogsaa af-
give en gyldig Undskyldning for Pavehoffets Overbærenhed
med Kongens Uvirksomhed.

Den stadige Stigning paa Tallet af Helgene gjorde det
til en Nødvendighed for Kirkens Overhoved efterhaanden at
skærpe Betingelserne for Optagelsen, saa at man fra det 13de
Aarhundredes Begyndelse af i Regelen ikke længer troede at
kunne nøjes med at lade Folkets egen Mening som forhen selv
uden pavelig Bekræftelse være nok til at forskaffe en Afdød
Navn og Værdighed som Helgen²⁾. Og da de nordiske Lande
først saa sent indtraadte i den ordnede Kirke, er det et for-
holdsvis mindre Antal af anerkjendte Helgene³⁾, der have haft
hjemme hos os. Da Folket imidlertid uden Hensyn til kano-
niske Regler vedblev og vedbliver⁴⁾ at regne uskyldig For-
fulgte eller ualmindelig Ulykkelige for særlig berettigede til
Erstatning i det andet Liv, bliver Rækken af hellige Mænd
og Kvinder fra de nordiske Riger ikke mindst af den Grund
dog anselig nok. Og da endvidere ualmindelige Gaver eller
paafaldende Adfærd kunne forekomme Menigmand at antyde en
Forbindelse mellem Vedkommende og Aandeverdenen, er atter
her en Udsigt aaben til et vist Helligheds Skin⁵⁾. Af saa-

Joh. Magnus's Ord opbevarede i Jac. Ziegleri Schondia (A. Krantz:
Regnorum Aquil. chronica, 1583, S. 482).

¹⁾ Hakon H's Saga, c. 271 (Norske Konge-Sagaer ved Rygh, II, 406).

²⁾ H. F. Jacobson i Herzogs Real-Encyclopädie, VII, 329.

³⁾ At Hovedmængden af vore Helgene tilhøre Tiden 1000—1200,
har Rosenberg ogsaa gjort opmærksom paa i Nordboernes Aands-
liv, II, 28—29 Noten.

⁴⁾ Om det saa er Tidsen, maa den have Erstatning for sit hæsle
Ydre, men faar at trøste sig med Ædelstenen, som den skal
skjule i sit Hoved. Om Sympathien for de Forfulgte, der over
for den straffende Retfærdighed kan antage uhyggelige og usunde
Former, kan Politiet afgive Vidnesbyrd af daglig Erfaring. Sml.
Beneke: Von unehrlichen Leuten, S. 150 f.

⁵⁾ Sml. en Beretning af Bjørnstjerne Bjørnson om den norske Bonde
Vis-Knut, i Ude og Hjemme, 1878, Nr. 30—33.

daune uegenlige Helgene — ogsaa af den Grund uegenlige, at de kuune forekomme den Dag i Dag — anfører Forfatteren en Del, i det han rettelig har forstaaet sin Opgave som Historien om det norske Folks mythedannende Virksomhed. Men ogsaa af rigtige kirkelige Helgene, hvis Reliquier opbevaredes, og til hvis Minde der byggedes Kapeller o. desl., har han frelst Navnene paa Adskillige, om det end under Tiden heller ikke er mere end det Samme, der endnu er os levnet. Om den hellige Thorlof vides saaledes ikke mere, end at et Kapel var indviet til ham¹⁾, og om vi end tro at kunne gjøre opmærksom paa, at hans Navn, latiniseret til Thorlaus, ogsaa forekommer paa et mærkeligt Reliquie-Gjemme²⁾, bliver hans Levned her paa Jorden os dog lige ukjendt.

Paa en hel anden Maade forholder det sig med en anden af de her behandlede Personer, Ærkebisp Eysten af Trondhjem. Som Forkæmper for Kirkens Overgreb over for Kongemagten var hans Navn vel bekjendt i Live, og efter hans Død blev det en let forklarlig Bestræbelse hos hans Efterfølgere at faa ham anerkjendt som Helgen. Men lige saa forklarlig er ogsaa Kongernes Modstand herimod, saa at den langvarige Kamp om dette Spørgsmaal bliver en mærkelig Styrkeprøve mellem de to Modstandere³⁾. Den Udførlighed, hvormed denne Kamp er skildret i det her anmeldte Værk, er en god Prøve paa den Rigdom af nyt Stof, de senere Tider have tilført den norske Historie, i det nemlig det samme Æmne findes efter Tidens Kaar udtømmende behandlet i Suhms og Schiønings Forbedringer til den gamle danske og norske Historie (S. 449 f.).

Men ikke blot paa nøjagtig og vidtskuende Benyttelse af det Forhaandenværende, men ogsaa paa dets kritiske Prøvelse giver den foreliggende Bog smukke Beviser. Af den Art skulle vi især nævne Undersøgelsen af Sunniva-Legenden⁴⁾, hvor dog ogsaa Prof. S. Bugges smukke Bidrag til Løsningen særlig bør

¹⁾ Daae S. 193.

²⁾ D. Mag., III, 3. (S. 8—9 forvexles han med S. Thorlacus.)

³⁾ Daae 171 ff.

⁴⁾ S. 151 ff.

ihukommes. Ligeledes følger man med Glæde Udviklingen af Sagnene om ranede og sunkne Kirkeskatte, hvorved der bliver Lejlighed til ogsaa at henvise Fortællingen om Undergangen af Valdemar Atterdags Bytte fra Visbys Erobring til de uhjemlede Sagn¹⁾. Ogsaa modtager man med Paaskjønnelse den paaviste Anvendelse af Ordet „mild“ i andægtig Ihukommelse af voldeligt Omkomne²⁾. Et Spørgsmaal bliver det dog maaske, om ikke ogsaa Ordene „hellig“ og „sanctus“ hyppigere bør opfattes med en ligeledes noget lempet eller ændret Betydning.

Endog Aristides fik at føle, at udelt Ros i levende Live har sine Torne saa godt som nogen Rose. Prof. Daae bør da ogsaa mærke, at han lever blandt Mennesker; men f. Ex. beklage sig over, at man ikke har faaet en mere almindelig Oversigt over Helgendyrkelsen i den norske Kirke, vilde dog atter være alt for urimeligt, eftersom det er noget Andet, Forf. har tilstræbt, og noget Bedre, han har opnaaet. Derimod turde det være velgrundet at beklage Savnet af et Register til en Bog, der er udarbejdet og samlet med saa stor Omhu og Flid, og paa hvis Udstyrelse der fra Forlæggerens Side er vist en Rundhaandethed, der har prydet Bogen med 3 Lithografier af nogle højst interessante gamle Afbildninger.

Frederik Krarup.

L. Daae: Geistliges Kaldelse i den norske Kirke efter Reformationen. En historisk Afhandling. Christiania 1879 (o: 1878). 98 Sider.

Den norske Kirke har siden Reformationen i saa mange Maader delt Vilkaar med den danske, at det, naar Uligheden ikke bestemt foreligger eller paavises, i Almindelighed kan forudsættes, at Forholdene væsentlig vare de samme. Vel blev der ikke ligefrem givet den danske Kirkeordinans Lovskraft i

---

¹⁾ Daae S. 73 ff.

²⁾ S. 195, sml. Monumenta hist. Germ. vernacula lingva, II, 554².